

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJA
ISTORIJOS INSTITUTAS
LIETUVOS TSR ISTORIJOS PROBLEMINĖ MOKSLINĖ TARYBA

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS

1983 METAI

VILNIUS „MOKSLAS“ 1984

INSTITUTE OF HISTORY
OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE LITHUANIAN SSR
THE SCIENTIFIC PROBLEM BOARD
OF THE HISTORY OF THE LITHUANIAN SSR

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

1983

VILNIUS

1984

INSTITUT FÜR GESCHICHTE
DER AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN DER LITAUISCHEN SSR
PROBLEMISCHER-WISSENSCHAFTLICHER RAT
FÜR GESCHICHTSFORSCHUNG DER LITAUISCHEN SSR

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

1983

VILNIUS

1984

АКАДЕМИЯ НАУК ЛИТОВСКОЙ ССР
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ
НАУЧНЫЙ СОВЕТ ПО ПРОБЛЕМАМ ИСТОРИИ
ЛИТОВСКОЙ ССР

ЕЖЕГОДНИК
ИСТОРИИ
ЛИТВЫ
ГОД 1983

ВИЛЬНЮС «МОКСЛАС» 1984

63.3(2L)
Li237

Redakcinė kolegija:

Bronius VAITKEVICIUS (vyr. redaktorius), Alfonsas EIDINTAS, Mečislavas JUCAS, Vytautas MERKYS, Vacys MILIUS, Leonas MULEVICIUS, Rita STRAZDUNAITE (sekretorė), Tamara TARŠILOVA, Adolfas TAUTAVICIUS, Irena VALIKONYTE, Regina ŽEPKAITE (vyr. redaktoriaus pavaduotoja)

Išleista LTSR MA Istorijos instituto užsakymu

L 0505040000—129 ž-84
M854(08)—84

© LTSR MA Istorijos institutas, 1984

STREIKAI, JŲ PRIEZASTYS IR REZULTATAI LIETUVOJE 1929—1939 m. (REMIANTIS STATISTINIŲ DUOMENŲ ANALIZE)

GEDIMINAS VASKELA

Ivadas

Darbininkų streikai yra svarbi ir veiksminga proletariato klasinės kovos forma. Streikuodami darbininkai pasiekia ekonominių, socialinių ir politinių laimėjimų, išmoksta kasdieninius poreikius sieti su ilgalaikiais politiniais tikslais, įgyja klasinės kovos patirties. Streikai rodo proletariato politinį sąmoningumą, revoliucinio judėjimo mastą. Visapusiška jų kovos kapitalistinėje visuomenėje analizė būtina bendram revoliucinio proceso vaizdai atskleisti.

Tirdami streikus Lietuvoje buržuazijos diktatūros metais, tarybiniai istorikai nuveikė daug. Ši problema analizuota daugelyje mokslinių straipsnių ir atskirose monografijose¹, dėmesio jai skirta ir „Lietuvos TSR istorijos“ trečiajame bei „Lietuvos Komunistų partijos istorijos apybraižos“ antrajame tomuose².

Dabar pakankamai tiksliai žinome kiekvienų metų streikų ir jų dalyvių skaičių. Istoriografijoje gana išsamiai aptarti visi svarbesni 1919—1940 m. streikai; jų priežastys ir aplinkybės, tiesioginiai rezultatai bei

¹ Gaigalaitė A. Darbininkų streikų judėjimo augimas Lietuvoje 1929—1934 metais.—Pergalė, 1954, Nr. 4, p. 89—96; Tos pačios. Darbininkų judėjimo pakilimas Lietuvoje 1929—1934 metais. V., 1957; Staras P. Visuotinis politinis darbininkų streikas Kaune 1936 metais. V., 1956; To paties. Visuotinis politinis darbininkų streikas Kaune 1936 metais.—Kn.: Revoliucinis judėjimas Lietuvoje. V., 1957, p. 417—432; Kanopa P. Lietuvos darbininkų streikai 1919—1923 m.—LKP istorijos klausimai, 1959, t. 1, p. 65—89; Noreikienė S. Revoliucinis darbininkų judėjimas Lietuvoje 1919—1923 metais.—Kn.: Už socialistinę Lietuvą. V., 1960, p. 165—205; Sudavičius B. LKP kova už darbininkų klasės vienybę (1934—1937 m.). V., 1961; Marcellis A. LKP veikla vadovaujant darbininkų ekonominiams ir politiniams streikams bei demonstracijoms pirmaisiais fašistinės diktatūros metais (1927—1931 m.).—LKP istorijos klausimai, 1966, t. 5, p. 23—41; To paties. Už proletariato ir darbo valstiečių sąjungą: LKP kova už darbininkų klasės ir darbo valstiečių sąjungą fašizmo viešpatavimo metais (1927—1940). V., 1976; Adomonis K. Darbininkų streikų judėjimo Klaipėdos krašte klausimu (1923 m. sausis—1939 m. kovas).—Lietuvos istorijos metraštis, 1973 m., 1974, p. 53—67; Cepas R. Dokumentai apie darbininkų streikus Lietuvoje 1932—1939 metais.—LKP istorijos klausimai, 1974, t. 16, p. 129—141; To paties. Lietuvos darbininkų kova už Spalio idėjas 1919—1940 metais.—Kn.: Didysis Spalis ir Lietuva. V., 1977, p. 77—91.

² Lietuvos TSR istorija: Nuo 1917 iki 1940 metų. V., 1965. T. 3; Lietuvos Komunistų partijos istorijos apybraiža: 1920—1940 (toliau—LKP istorijos apybraiža). V., 1978. T. 2.

reikšmė tolesnei revoliucinei kovai. Surinkta taip pat daug statistinių duomenų apie Lietuvos Komunistų partijos veiklą, darbininkų materialinės padėties kitimą. Šie duomenys daugeliu atvejų išsamiai aptarti, patikrinti, todėl patikimi. Jų pakanka matematinei analizei, kuri galėtų istoriografijoje keltus teiginius patvirtinti naujais argumentais arba duotų progą juos dar kartą pergaltvoti ir patikslinti.

Socialiniai reiškiniai yra sudėtingų ir daugiareikšmių ryšių padarinys. Jiems analizuoti pravartu pasitelkti statistinius metodus, padedančius nepaskęsti įvairiausių, dažnai prieštaringų faktų jūroje. Pabrėždamas statistikos reikšmę, V. Leninas darbe „Statistika ir sociologija“ nurodė: „Visuomeninių reiškinų srityje nėra labiau paplitusio ir labiau nepagrįsto metodo, kaip **atskirų** faktelių ištraukimas, žaidimas pavyzdžiais. Parinkti pavyzdžius aplamai — yra labai nesunku, bet ir reikšmės tai neturi jokios, arba turi grynai neigiamos, nes visas reikalas yra tas, kokios yra atskirų atvejų konkrečios istorinės aplinkybės. Faktai, jeigu jie paimami **kaip visuma**, savo **sąryšyje**, yra ne tik „atkaklus“, bet ir neabejotinai įrodantis dalykas. Fakteliai, jeigu jie imami be visumos, be sąryšio, jeigu jie fragmentiniai ir laisvai paimti, yra kaip tik vien žaisliukas arba kažkas dar blogesnio“³.

Zinomas tarybinis istorikas N. Maslovas, komentuoamas V. Lenino mintį, priduria: „Šios V. Lenino pastabos turi nemažą reikšmę šiuolaikiniam partijos istorijos mokslui, siekiančiam neleisti kartoti praeities klaidų, nei vertinant istorijos faktus, nei metodinių. Žinoma, kad faktų nepaisymas, „žaidimas pavyzdžiais“ vienu metu, deja, buvo paplitęs mūsų istorijos moksle. Tendencingai parinkti faktus, atmesti „neparankią“ medžiagą buvo būdinga darbams istorikų, priverstų savo išvadas priderinti prie iš anksto suformuluotų, kartais klaidingų dogmų ir teiginių. Dėl to svarbūs istorijos faktai ir įvykiai kartais būdavo vertinami subjektyvistaiškai, istorinė tiesa iškraipoma“⁴.

Mūsų šalyje daug dėmesio skiriama istorijos ir apskritai visuomenės mokslų teoriniam ir metodologiniam lygiui kelti. „Dabartiniame šalies raidos etape, — nurodė TSKP XXV suvažiavimas, — poreikis toliau kūrybiškai nagrinėti teoriją ne mažėja, o priešingai, darosi dar didesnis. Naujos galimybės vaisingiems tiek bendro teorinio, fundamentinio, tiek taikomojo pobūdžio tyrimams atsiveria įvairių mokslų sandūroje, pavyzdžiui, gamtos ir visuomenės. Jas reikia maksimaliai panaudoti“⁵.

Statistikoje, ekonomikoje ir sociologijoje matematiniai metodai, tarp jų tikimybių teorijos, senokai užėmė prideramą vietą. Matematika vis plačiau taikoma ir istoriniams tyrimams. Žinoma, matematiniai metodai neišstums ir nepakeis įprastųjų, tačiau papildyti juos gali. Dar daugiau, analizuoti priežastinį ryšį tarp reiškinų, kurie gali būti perteikiami skaičiais, ir nepanaudoti matematinių metodų reiškia atsisakyti labai svarbaus pažinimo būdo, susiaurinti objektyvios tikrovės pažinimo galimybes.

³ Leninas V. I. Raštai. V., 1954, t. 23, p. 262.

⁴ Маслов Н. Вопросы методологии истории КПСС в произведениях В. И. Ленина. Л., 1980, с. 146.

⁵ TSKP XXV suvažiavimo medžiaga. V., 1976, p. 66.

Statistinės analizės uždaviniai ir tyrimo metodika

Istorinėje literatūroje nurodoma, kad pagrindinė ir tiesioginė streikų buržuazijos valdomoje Lietuvoje priežastis buvo nuolat blogėjanti darbininkų materialinė padėtis. Taip pat pažymima, jog streikų kovai labai reikšminga buvo Lietuvos Komunistų partijos, kuri, augant revoliuciniam judėjimui, vis daugiau dėmesio skyrė streikų organizavimui bei vadovavimui, veikla. Stiprėjant komunistų įtakai masėse, smulkia-buržuazinių ir reformistinių organizacijų poveikis silpnėjo. Todėl daugėjo streikų ir jų dalyvių, streikai tapo masiškesni, organizuotesni, atkaklesni ir, kas svarbiausia,— rezultatyvesni.

Straipsnyje norima panagrinėti, kokio ryšio būta tarp LKP veiklos, darbininkų materialinės padėties ir jų streikų kovos rodiklių. Jei anksčiau minėtieji istoriografijoje duodami teiginiai tikslūs, juos būtinau turėtų patvirtinti ir statistinių duomenų visuma. Tokiu atveju streikų kovos rodikliai ketvirtajame dešimtmetyje būtų buvę aukštesni negu trečiajame. Darbininkų materialinės padėties ir streikų kovos rodiklių ryšys būtų buvęs atvirkštinis, o LKP veiklos ir streikų kovos — tiesioginis.

Be to, koreliacinės ir regresinės analizės metodais bus galima nustatyti, kaip stipriai tas ar kitas faktorius veikė ir buvo veikiamas streikų judėjimo, ar įvairių jų įtaka vienas kitam reikšdavosi tuoj pat, ar pralinkus tam tikram laikui.

Streikų Lietuvoje duomenys apibendrinti „LKP istorijos apybraižos“ II tomo prieduose⁶, todėl plačiau juos aptarti nėra reikalo. Tyrimui buvo pasirinkti 3 rodikliai: streikų, laimėtų streikų ir streikų dalyvių skaičius (patogumo dėlei toliau juos žymėsime Y_1 , Y_2 ir Y_3).

Apie Lietuvos darbininkų materialinę būklę galima spręsti iš buržuazinės statistikos pateiktų darbo užmokesčio duomenų ir kai kurių ligonių kasų veiklos rodiklių, kuriuos susistemino ir apibendrino Č. Mančinskas⁷ (žr. 1 lent.).

Lietuvos statistikos metraščiuose sukaupiti duomenys, kiek 1931—1933 m. birželio ir 1934—1939 m. liepos mėn. pramonės įmonėse, turėjusiose ne mažiau kaip 5 darbininkus, dirbo darbininkų ir kokia jiems išmokėta darbo užmokesčio suma. Iš to apskaičiuotas vidutinis pramonės darbininko darbo užmokestis tam tikrą mėnesį. Statistikos metraščiuose taip pat buvo skelbiami duomenys apie darbininkų 8 val. darbo dienos užmokestį 1930—1939 metais. Apie darbininkų ir tarnautojų darbo užmokestį buržuazijos valdomoje Lietuvoje galime spręsti ir iš ligonių kasų narių mokesčių. Apskaičiavus, kokį mokesčių vidutiniškai mokėjo vienas ligonių kasos narys, galima atkurti darbininkų ir tarnautojų darbo užmokesčio dinamiką 1929—1938 metais.

Darbininkų materialinę padėtį apibūdina ir socialinio draudimo rodikliai: ligonių kasų narių skaičius, kasų išlaidos medicinos aptarnavi-

⁶ Žr.: LKP istorijos apybraiža, t. 2, p. 623 (lentelę parengė R. Čepas).

⁷ Mančinskas Č. Socialinis draudimas Lietuvoje ir kova dėl jo 1919—1940 metais. V., 1971.

1 lentelė. Darbininkų darbo užmokestis ir ligonių kasų išlaidos 1929—1939 m. (lt)

Metai	Mėnesinis darbininkų darbo užmokestis 1	8 val. darbo dienos užmokestis			Ligonių kasų narių mokesčių vidurkis 3	Ligonių kasų išlaidos vienam nariui	
		kvalifikuotų darbininkų 2	nequalifikuotų darbininkų vyrų 2	nequalifikuotų darbininkų moterų 2		medicinos pagalbai 4	pašalpoms 4
1929					75,10	69,07	16,10
1930		11,60*	7,20*	4,25*	63,30	76,88	22,77
1931	167,62*	11,55*	6,90*	4,00*	60,23	72,60	23,45
1932	151,50*	10,40*	6,50*	3,90*	58,27	68,83	20,02
1933	141,24*	9,15*	5,55*	3,50*	57,22	65,07	18,90
1934	131,34**	8,55**	5,00**	3,50**	50,78	75,28	20,44
1935	128,97**	8,30**	5,15**	3,55**	48,82	67,47	20,35
1936	127,13**	8,25**	5,05**	3,45**	48,30	58,68	20,61
1937	133,72**	8,75**	5,45**	3,95**	48,09	59,70	22,39
1938	135,57**	9,10**	5,45**	3,90**	50,25	63,58	26,37
1939	128,03**	8,53**	4,73**	3,73**			

* Birželio mėn.; ** Liepos mėn.

Lentelė sudaryta remiantis:

¹ Lietuvos statistikos metraštis, 1938 metai, p. 165—166; Lietuvos statistikos metraštis, 1939 metai, p. 155—156 (apskaičiavo autorius).

² Lietuvos statistikos metraštis, 1939 metai, p. 188—189.

³ Mančinskas Č. Socialinis draudimas Lietuvoje ir kova dėl jo 1919—1940 metais. V., 1971, p. 79—82 (apskaičiavo autorius).

⁴ Ten pat, p. 82—85 (apskaičiavo autorius).

mui ir pašalpoms. Kadangi Č. Mančinskas minėtame veikalė yra pateikęs ligonių kasų pajamas ir išlaidas, nesunku buvo apskaičiuoti jų kiekį vidutiniškai vienam nariui.

Apie darbininkų ir tarnautojų materialinę būklę iki 1929 m. turime tik atsitiktinių, labai neišsamų duomenų, todėl reikės tenkintis 1929—1939 metais. Šie rodikliai apibūdina miesto, visų pirma pramonės, darbininkų materialinę padėtį, nors žemės ūkio darbininkų darbo užmokesčio duomenys taip pat yra žinomi ir paskelbti V. Morkūno studijoje⁸. Tai neatsitiktina. Reikia priminti, kad „LKP istorijos apybraižos“ II tomo prieduose pateikti tik bendri streikų dalyvių ir laimėtų streikų duomenys. Pagal darbo šakas suskirstytas vien streikų skaičius. Tačiau šio rodiklio analizė (žr. 2 lent.) leidžia pagrįstai teigti, jog streikų judėjimo mastą Lietuvoje 1929—1939 m. lėmė vien pramonės įmonių, dirbtuvių, statybų ir kt., t. y. miesto, darbininkų bei tarnautojų kova. Nei žemės ūkio darbininkų, nei įstaigų tarnautojų ar moksleivių judėjimas bent kiek ženklėsnės įtakos streikų kovos dinamikai neturėjo. Taigi streikų kovos rodiklius metodiškai tikslinga lyginti tik su miesto darbininkų materialinės padėties rodikliais.

Visų anksčiau minėtų rodiklių dinamika rodo, kad daugelis jų kito labai panašiai. Tai leido tolesniam tyrimui pasirinkti kelis jų: nequali-

⁸ Morkūnas V. Nuo tamsos ligi tamsos: Žemės ūkio darbininkų buitis Lietuvoje 1919—1940 m. V., 1977, p. 59—73.

2 lentelė. Lietuvos darbininkų streikai pagal darbo šakas

Metai	Bendras streikų skaičius	Pramonės įmonių, dirbtuvių, statybų ir kt. streikai		Dvarų, ūkių, miško darbininkų, įstaigų tarnautojų ir moksleivių streikai	
		skaičius	%	skaičius	%
1929	38	36	94,74	2	5,26
1930	51	49	96,08	2	3,92
1931	59	57	96,61	2	3,39
1932	84	82	97,62	2	4,38
1933	65	63	96,92	2	3,08
1934	85	81	95,29	4	4,71
1935	64	61	95,31	3	4,69
1936	91	88	96,70	3	3,30
1937	63	59	93,65	4	6,35
1938	56	49	87,50	7	12,50
1939	22	20	90,91	2	9,09
Iš viso:	678	645	95,13	33	4,87

Lentelė sudaryta remiantis: LKP istorijos apybraiža, t. 2, p. 623 (apskaičiavo autorius).

3 lentelė. Darbininkų darbo užmokestis ir ligonių kasų išlaidos 1929—1939 m. sugretinamosiomis kainomis (apskaičiuota pagal pragyvenimo minimumo 1 asmeniui indeksą, kuris 1913 m.=100)

Metai	Nekvalifikuotų darbininkų 8 val. darbo užmokestis	Ligonių kasų narių metinių mokesčių vidurkis	Ligonių kasų išlaidos	
			medicinos pagalbai	pašalpoms
	x ₁	x ₂	x ₃	x ₄
1929	6,70*	59,18	54,43	12,69
1930	6,36	55,92	67,92	20,11
1931	6,52	56,93	68,62	22,16
1932	7,26	65,11	76,91	22,37
1933	7,17	73,93	84,07	25,71
1934	6,93	70,33	104,27	28,31
1935	8,14	77,12	106,59	32,15
1936	7,85	75,12	91,26	32,05
1937	7,69	67,83	84,20	31,58
1938	7,54	69,50	87,94	36,47
1939	6,22	57,66**	72,08***	39,19****

Patogumo dėlei apskaičiuota:

* 1930—1932 m. ligonių kasų narių mokesčių vidurkis buvo 8,83 karto didesnis negu nekvalifikuoto darbininko 8 val. darbo užmokestis, tad skaičiuojant pirmasis rodiklis dalytas iš 8,83.

** 1935—1938 m. ligonių kasų narių mokesčių vidurkis buvo vid. 9,27 karto didesnis už nekvalifikuoto darbininko 8 val. darbo užmokestį, tad pastarasis rodiklis skaičiuojant daugintas iš 9,27.

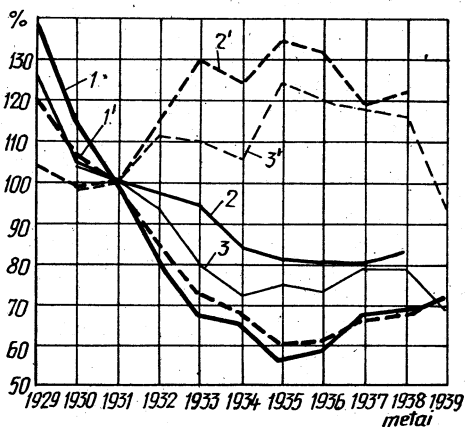
*** 1937—1938 m. išlaidos medicinos pagalbai ir vaistams buvo 1,25 karto didesnės už ligonių kasų narių mokesčių vidurkį, tad skaičiuojant pastarasis rodiklis daugintas iš 1,25.

**** 1938 m. ligonių kasų narių mokesčių vidurkis buvo 1,91 karto didesnis už išlaidas pašalpoms, tad pirmasis rodiklis dalytas iš 1,91.

fikuotų darbininkų vyrų 8 val. darbo dienos užmokesį (toliau jį žymėsime simboliu X_1), ligonių kasų narių metinių mokesčių vidurkį (X_2), išlaidas medicinos pagalbai ir vaistams (X_3) bei vidutinę pašalpų sumą (X_4) vienam nariui.

Kaip žinoma, 1929—1939 m. aiškiai kito ir bendrasis kainų, ir vadinamasis pragyvenimo minimumo indeksai. Todėl iš nominaliojo darbininkų užmokesčio nematyti, kaip keitėsi darbininkų perkamoji galia. Norint žinoti, kaip realiai kito darbo užmokesčiai ir ligonių kasų pajamos bei išlaidos, reikia nominaliuosius rodiklius dalyti iš tų metų bendrojo kainų arba pragyvenimo minimumo indeksų. Straipsnyje apsisota ties pastaruoju, nes šis rodiklis geriau išreiškia eiliniam darbininkui ar tarnautojui būtinų produktų kainų dinamiką. Antra vertus, abiejų indeksų skirtumas nedidelis, tad galutinis rezultatas iš esmės vis vien būtų tas pats (darbo užmokesčio ir kt. duomenys sugretinamosiomis kainomis nurodyti 3 lent.). Nominaliojo ir realiojo darbo užmokesčio dinamikos skirtumas ypač akivaizdus, kai šių rodiklių kitimas pavaizduotas grafiškai (žr. 1 schemą).

Proletariato materialinės padėties raidai daug reikšmės turi darbininkų užimtumo bei nedarbo lygis. Net augant užimtų darbininkų darbo užmokesčiui, proletariato, kaip klasės, materialinė padėtis gali blogėti, jei tuo pat metu mažėja užimtumas ir daugėja bedarbių. Pramonės dar-

1. Bendrojo kainų ir pragyvenimo minimumo indeksų bei darbininkų darbo užmokesčio rodiklių dinamika 1929—1939 m. (%; 1931 m. = 100)

1 — bendrasis kainų indeksas. 1' — pragyvenimo minimumo 1 asmeniui indeksas. Ligonių kasų narių metinių mokesčių vidurkis: 2 — nominaliųjų išraiška, 2' — sugretinamosiomis kainomis. Nekvalifikuoto darbininko 8 val. darbo dienos užmokesčiai: 3 — nominaliųjų išraiška, 3' — sugretinamosiomis kainomis

bininkų (o tai didžiausia ir svarbiausia miesto darbininkų kategorija) skaičius Lietuvoje 1929—1939 m. turėjo tendenciją augti (žr. 4 lent.). Net 1929—1933 m. pasaulinės ekonominės krizės laikotarpiu, kaip nurodo respublikos ekonomistai, „... pramonės įmonių skaičius, nepaisant vykstančių bankrotų, šiek tiek didėjo. Taip pat šiek tiek didėjo darbininkų skaičius. Bendra pramonės produkcijos gamyba... nesumažėjo. Jeigu atsižvelgsime į tai, kad per krizę ir pirmaisiais pokriziniais metais pramonės prekių kainos labai smuko (iki 50—55%), tai išeis, jog

4 lentelė. Darbininkų skaičius, vidutiniškai per mėnesį dirbta dienų ir per dieną valandų, darbininko dienos ir mėnesinis darbo užmokestis sugretinamosiomis kainomis Lietuvos cenzinėje pramonėje 1928—1940 m.

Metai ir mėnuo	Darbininkų skaičius (tūkst.)	Darbo dienų per mėnesį	Per dieną dirbta darbo valandų	Darbo užmokestis sugretinamosiomis kainomis (lt)	
				per dieną	per mėnesį
1928 m. birželis	19,0				
1929 m. birželis	19,6*				
1930 m. birželis	19,3**				
1931 m. birželis	21,7	23,3		6,83	159,00
1932 m. birželis	19,7***	24,0		6,94	166,49
1933 m. birželis	20,7	22,9		7,92	181,21
1934 m. liepa	22,3	23,7		7,59	179,58
1935 m. sausis	19,8	24,3		7,72	187,44
liepa	23,3	25,1		8,32	208,50
1936 m. sausis	22,1	24,0	7,6	8,34	199,74
liepa	25,8	25,1	6,2	7,93	198,65
1937 m. sausis	26,0	23,3	7,7	7,63	177,55
liepa	31,7	24,5	7,7	7,64	187,10
1938 m. sausis	30,4	23,0	7,7	7,76	178,40
liepa	35,1	24,3	7,7	7,72	187,44
1939 m. sausis	32,4	24,1	7,6	7,55	181,96
liepa	28,5	24,3	7,7	7,15	173,60
1940 m. sausis	27,8	23,6	7,4	6,35	149,99

Lentelė sudaryta remiantis: Lietuvos statistikos metraštis, 1939 metai, p. 155—167; Lietuvos statistikos metraštis, 1938 metai, p. 165—177 (apskaiciavo autorius).

Pastaba. Leidinyje „Lietuvos pramonė ikisocialistiniu laikotarpiu“ (V., 1976, p. 361) duomenys kiek skiriasi: * 19,7; ** 20,2; *** 20,6.

produkcija, skaičiuojama natūriniais metais, net padidėjo“⁹. Daugiausia pramonės darbininkų buržuazijos valdomoje Lietuvoje užfiksuota 1936—1938 metais.

Kiek sunkiau kiekybiniais rodikliais išreikšti nedarbo lygį. Geriausia būtų remtis konkrečiais bedarbių skaičiaus duomenimis, bet pakankamai patikimų ir tikslių nėra. Buržuazinės statistikos skaičiai, daugumos tyrinėtojų nuomone, yra aiškiai sumažinti. Taigi vienintelis patikimas būdas spręsti apie nedarbo lygio kitimą (ne apie bedarbių skaičių) yra užimtų darbininkų skaičiaus dinamika. O ji leidžia teigti, kad Lietuvos miestuose 1929—1934 m. bedarbių galėjo daugėti, bet ne itin smarkiai, nes bendras užimtų darbininkų skaičius nesikeitė ar net šiek tiek padidėjo. 1934—1938 m. bedarbių skaičius arba nesikeitė, arba mažėjo, nes užimtų darbininkų tuo metu padaugėjo 50—60%.

Taigi darbo užmokesčio ir socialinio draudimo duomenys objektyviai apibūdina darbininkų materialinės padėties kitimą 1929—1939 m., nes.

⁹ Lietuvos pramonė ikisocialistiniu laikotarpiu. V., 1976, p. 360.

bedarbių skaičius mažai kito (ir mažėjo, ir didėjo), o užimtų darbininkų — augo.

Ekonomistai ir istorikai yra pastebėję, kad 1929—1933 m. ekonominės krizės laikotarpiu dalis kapitalistų, siekusių ekonominius sunkumus suversti ant darbininkų pečių, ilgino darbo dieną ir trumpino darbo savaitę, o atlyginimą mokėjo pądieniui. Taigi buvo mažinamas savaitinis ir mėnesinis darbo užmokestis, intensyvinamas darbas. Šis reiškiny, matyt, buvo ribotas ir nepadarė didesnės įtakos darbininkų padėčiai apskritai. Apskaičiavimai rodo (žr. 4 lent.), kad 1931—1939 m. pramonės darbininkai vidutiniškai dirbo po 23—25 d. per mėnesį. Taigi visų pramonės darbininkų darbo savaitė tuo laikotarpiu netrumpėjo, o dienos ir mėnesinis realusis darbo užmokestis krizės metais net padidėjo.

Darbo dienos trukmės duomenų iki 1936 m., deja, nebuvo skelbta, bet vienas mūsų pasirinktų darbo užmokesčio rodiklių — nekvalifikuoto darbininko 8 val. darbo dienos užmokestis. Jei darbo diena būtų kada nors ilgėjusi, o atlyginimas likęs tas pats (vadinasi, už valandą atitinkamai sumažėjęs), tai šis rodiklis kaip tik tai ir fiksuotų.

LKP veiklos duomenys paimti iš „LKP istorijos apybraižos“ II tomo priedų¹⁰. Pasirinkti šie rodikliai: už revoliucinę veiklą teistų ir administracine tvarka baustų komunistų bei komjaunuolių skaičius (Z_1), LKP išleistų atsišaukimų, šūkių, plakatų ir atvirukų skaičius (Z_2), vietovių, kuriose buvo platinta komunistinė literatūra, skaičius (Z_3). Šie rodikliai, matyt, vieninteliai tinkami matematinei analizei, nes pakankamai tikslių komunistų ir komjaunuolių skaičių, LKP leidinių tiražų ir kt. nėra. Antra vertus, galima tvirtinti, kad būtent tie rodikliai gana vaizdžiai atspindi Komunistų partijos atskirų metų veiklos masą.

Tiriant taikyti statistinio grupavimo, regresijos ir koreliavimo metodus. Koreliacija tikimybių teorijoje ir matematinėje statistikoje vadinama tikimybinė arba statistinė priklausomybė, neturinti griežto funkcinio ryšio. Šį ryšį, jo glaudumą apibūdina koreliacijos koeficientas (r), kurio reikšmės kinta nuo -1 iki 1 . Kuo koreliacijos koeficiento absoliutinė reikšmė labiau artėja prie vieneto, tuo glaudesnis koreliuojamų reiškinų ryšys.

Kas yra statistinė priklausomybė, gerai apibūdino A. Čiuprovas. „Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad glaudesnio ar ne tokio glaudaus ryšio sąvoka iš esmės prieštarauja mūsų įprastinei priežastinio ryšio sampratai. Šis ryšys įsivaizduojamas kaip vientisas: jei A yra A' priežastis, tai visada ir visur, kur būna A , būtinai yra ir A' , o visada ir visur, kur sutinkama A' , prieš ją būtinai būna A . Apie glaudesnį ar ne tokį glaudų ryšį negali būti ir kalbos: arba A yra A' priežastis ir neatskiriama su A' susijusi, arba A nėra A' priežastis ir neturi jokio ryšio su A' : tertium non datur — arba yra vientisas ryšys, arba jo nėra iš viso; nieko tarpinio, atrodytų, būti negali... Kai mes (t. y. statistikai.— G. V.) keliame klausimą apie priežasties X ir padarinio Y tarpusavio ryšius, negalime tikėtis, kad X ir Y pasirodys esą arba tiesiogiai susiję, arba visiškai nepriklausomi vienas nuo kito... Paprastai reikia tikėtis, jog X ir Y sudė-

¹⁰ Zr.: LKP istorijos apybraiža, t. 2, p. 615—616, 622, 624—625.

5 lentelė. Streikų judėjimo, darbo užmokesčio, socialinio draudimo ir LKP veiklos rodiklių autokoreliacija ir pagrindinę raidos tendenciją nusakančios regresijos lygtys

Koreliuojamieji rodikliai	Natūrinių dydžių autokoreliacija	Regresijos lygtys	Liktinių dydžių autokoreliacija
Y_1	0,2213	$61,636 - 0,318 t$	0,2203
Y_2	0,3458	$22,455 + 0,636 t$	0,2774
Y_3	0,2263	$8,263 + 0,507 t$	0,2094
X_1	0,4235	$-7,126 + 0,073 t$	0,2288
X_2	0,6130	$72,344 + 0,933 t - 0,611 t^2$	-0,0637
X_3	0,7072	$94,34 + 2,421 t - 1,268 t^2$	0,1893
X_4	0,8606	$26,708 + 1,882 t$	-0,2057
Z_1	0,2887	$459,494 + 0,289 t - 6,386 t^2$	0,1324
Z_2	0,6504	$482,259 + 88,092 t - 16,353 t^2 - 4,254 t^3$	0,0246
Z_3	0,7320	$449,984 + 21,655 t - 4,48 t^2$	0,1227

Autokoreliacija laikoma reikšminga, kai jos koeficientas (r_a) lygus arba absoliutine reikšme didesnis už 0,353 ir -0,539 (kai $n=11$). Kaip matome, liktinių dydžių autokoreliacijos nėra (žr.: Езекиэл М., Фокс К. А. Методы анализа корреляций и регрессий: М., 1966, с. 354).

tyje bus dalių, atitinkančių viena kitą, tačiau, be jų, bus ir tarpusavyje nesusijusių. Dėl to, imdamiesi darbo, turime būti pasiruošę tam, kad ryšys tarp X ir Y, nors ir bus akivaizdus, bet ne vientisas, o tik glaudesnis ar ne toks glaudus¹¹.

Kadangi mūsų koreliuojamieji dydžiai nėra visiškai atsitiktiniai, koreliuoti buvo ne natūriniai, o nukrypimų nuo pagrindinės tendencijos liktiniai dydžiai. Regresijos lygtys, pagal kurias jie buvo apskaičiuoti, duotos (žr. 5 lent.).

Apskritai apie koreliaciją ir dinaminių eilių koreliavimo specifiką esama daug literatūros, todėl plačiau apie tai kalbėti nėra reikalo. Nurodysime tik kai kuriuos specialius darbus¹².

Statistinių duomenų analizės rezultatai

1. Iš statistinių duomenų matyti, kad ir streikų, ir jų dalyvių skaičius per visą buržuazijos valdomos Lietuvos istoriją turėjo tendenciją augti. 1930—1939 m. streikų buvo 38%, laimėtų — 54%, o streikų dalyvių net 2,2 karto daugiau negu 1920—1929 m. (žr. 6 lent.). Laimėtieji iš visų streikų išaugo nuo 33% 1920—1929 m. iki 37% 1930—1939 metais. Pastaruoju laikotarpiu daugiau kaip pusė streikų (53%) buvo visiškai arba iš dalies laimėti.

¹¹ Чупров А. Основные проблемы теории корреляции. М., 1960, с. 20, 24.

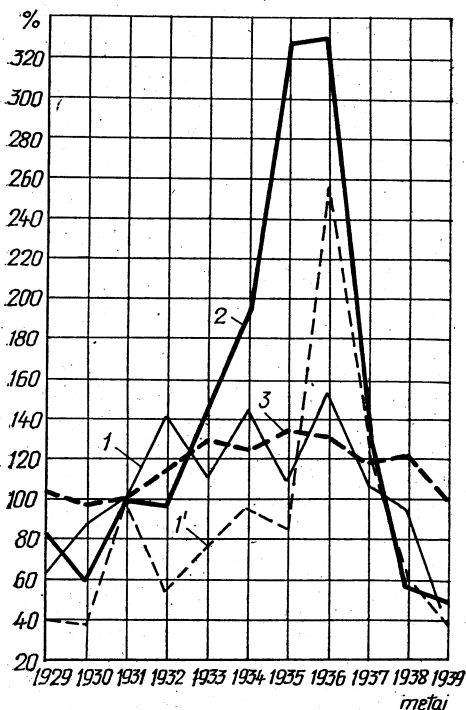
¹² Кгуорис J. Matematinė statistika. V., 1977; Общая теория статистики. М., 1980; Юл Дж. Э., Кендэл М. Дж. Теория статистики. М., 1960; Езекиэл М., Фокс К. А. Методы анализа корреляций и регрессий. М., 1966; Хеннан Э. Многомерные временные ряды. М., 1974; Ковалева Л. Н. Многофакторное прогнозирование на основе рядов динамики. М., 1980, ir kt.

6 lentelė. 1920—1939 m. streikų judėjimo rodikliai

Metai	Streikų skaičius	Laimėtų streikų		Laimėtų ir iš dalies laimėtų streikų		Streikininkų metinis vidurkis
		skaičius	%	skaičius	%	
Iš viso						
1920—1939 m.	1105	393	35,6	569	51,5	6330
1920—1929 m.	465	155	33,3	229	49,2	3941
1930—1939 m.	640	238	37,2	340	53,1	8719
1930—1939 m., palyginti su 1920—1929 m. (%)	137,6	153,5	111,7	148,5	107,9	221,2

Lentelė sudaryta remiantis: LKP istorijos apybraiža, t. 2, p. 623 (apskaičiavo autorius).

2. LKP veiklos, darbininkų materialinės padėties ir streikų kovos rodiklių dinamika (žr. 2 schemą) leidžia teigti, kad visi šie rodikliai 1929—1939 m. kito gana panašiai, t. y. iki 1936—1937 m. turėjo tendenciją kilti, o vėliau smuko¹³. Tačiau vien paprastas dinamių eilių lyginimas dar neleidžia tvirtinti buvus priežastinį nagrinėjamų reiškinių ryšį. Galimas ir paprastas sutapimas.

2. LKP atšaukimų, šūkių, plakatų ir atvirukų skaičius, ligonių kasų narių metinių mokesčių vidurkis (sugretinamosiomis kainomis) bei streikų judėjimo rodiklių dinamika 1929—1939 m. (%; 1931 m. = 100):

1 — streikų skaičius. 1' — streikininkų skaičius. 2 — LKP išleistų atšaukimų, šūkių, plakatų ir atvirukų skaičius. 3 — ligonių kasų narių metinių mokesčių vidurkis (sugretinamosiomis kainomis)

¹³ Šio reiškinio priežastys išsamiai aptartos „LKP istorijos apybraižos“ II tome.

7 lentelė. Darbo užmokesčio, socialinio draudimo ir LKP veiklos rodiklių koreliacija su 1929–1939 m. streikų judėjimo rodikliais

Koreliuojamieji rodikliai		Y ₁	Y ₂	Y ₃
X ₁	X _{1(t-1)}	0,2235	0,0864	0,5314
	X _{1(t)}	0,6578	0,6684	0,5059
	X _{1(t+1)}	0,5954	0,6914	0,4582
X ₂	X _{2(t-1)}	-0,1982	-0,0381	0,2293
	X _{2(t)}	0,0520	0,1209	0,1451
	X _{2(t+1)}	0,5666	0,6399	0,1000
X ₃	X _{3(t-1)}	-0,1381	-0,0548	0,4183
	X _{3(t)}	-0,0342	0,3846	-0,1896
	X _{3(t+1)}	0,0109	0,1366	-0,1540
X ₄	X _{4(t-1)}	0,2709	0,1026	0,4011
	X _{4(t)}	0,6840	0,7829	0,4097
	X _{4(t+1)}	0,2810	0,3933	0,2519
Z ₁	Z _{1(t-1)}	0,0454	0,1931	0,1369
	Z _{1(t)}	0,1811	0,0843	0,7225
	Z _{1(t+1)}	0,2335	0,3919	0,1601
Z ₂	Z _{2(t-1)}	0,5759	0,4112	0,7782
	Z _{2(t)}	-0,0810	0,0949	0,3038
	Z _{2(t+1)}	-0,1317	0,3347	-0,5599
Z ₃	Z _{3(t-1)}	-0,0121	0,4933	0,4077
	Z _{3(t)}	0,1257	0,3117	0,1756
	Z _{3(t+1)}	-0,0051	-0,1686	-0,3127

Pastaba. Tamsiu šriftu išspausdinti reikšmingiausi koreliacijos koeficientai.

3. Koreliuojant mūsų pasirinktus LKP veiklos rodiklius su streikų kovos rodikliais, nustatyta, kad 1929–1939 m. jie buvo glaudžiausiai susiję su streikų dalyvių skaičiaus dinamika (žr. 7 lent.). To ir buvo galima tikėtis, nes partija dirbo su žmonėmis.

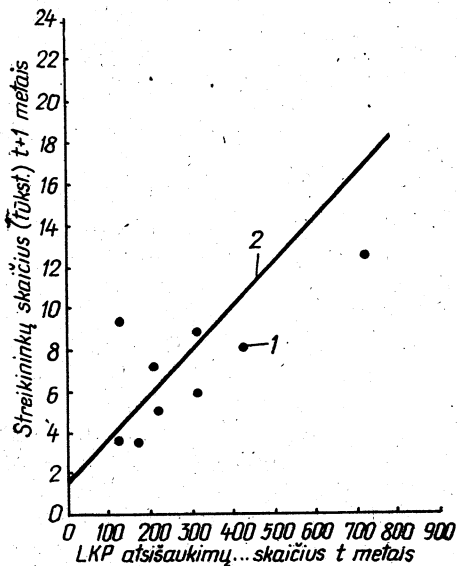
a) Vietovių, kuriose platinta komunistinė literatūra, skaičius su streikų judėjimo rodikliais buvo mažai susijęs. Šiaip ar taip, negalima teigti, kad toks ryšys patikimai nustatytas. Kadangi darbininkai (kalbame apie miesto) buvo susitelkę pagrindiniuose pramonės centruose, kuriuose komunistai veikė pastoviau, galima manyti, jog streikininkų skaičiui iš tikrųjų didesnės įtakos neturėjo tai, kaip kaime pavyko išplėsti partijos veiklą.

b) Streikų dalyvių ir tais pačiais metais už revoliucinę veiklą teistų ir administracine tvarka baustų komunistų bei komjaunuolių skaičius buvo labai glaudžiai susijęs ($r=0,72$). Vadinasi, iki 52% vieno reiškinio pakitimų gali būti paaiškinta kito veiksnio įtaka. Tikimybė, jog tokia priklausomybė tėra paprastas sutapimas, ne didesnė kaip 0,01¹⁴.

¹⁴ Tikrindami hipotezes, rėmėmės ta aplinkybe, kad dvimatės normalios aibės, kurioje $r=0$, paprastų imčių kriterijui $t_r = \frac{r}{\sqrt{1-r^2}} \sqrt{n-2}$ būdingas Stjudento t pasiskirstymas su $n-2$ laisvės laipsniais.

Suprantama, šis ryšys gali apibūdinti ir vieno, ir kito veiksnio įtaką. Juk žinoma, kad streikų daugiau būta ten ir tada, kur ir kada aktyviau veikė komunistai (vadinasi, jų daugiau ir bausta). Antra vertus, partija visada siekė išplėsti ir suaktyvinti savo darbą ten, kur buvo jaučiamas revoliucinės kovos (taigi ir streikų judėjimo) pakilimas. Todėl tegalime konstatuoti tokią priklausomybę: kai teistų ir administracine tvarka bausių komunistų bei komjaunuolių skaičius išaugdavo 1%, streikininkų tais metais vidutiniškai būdavo padaugęje 1,6%.

c) LKP išleistų atsišaukimų, šūkių, plakatų bei atvirukų ir streikininkų skaičiaus ryšys taip pat buvo glaudus ($r=0,77$) ir lengviau paaiškinamas — priklausomybė tarp vienais metais išleistų minėtų LKP leidinių ir streikininkų skaičiaus kitais metais. Tai tegali rodyti LKP įtaką streikų kovai. Nustatyta, kad LKP leidinių skaičiui vienais metais padidėjus 1%, streikininkų kitais metais padaugėdavo vidutiniškai 0,82%. Vadinasi, vienas LKP išleistas atsišaukimas, šūkis, plakatas ar atvirukas 1929—1939 m. reiškė, kad kitais metais streikininkų gretos pasipildys vidutiniškai 21 žmogumi (žr. 3 schemą). LKP įtaka galima aiškinti iki

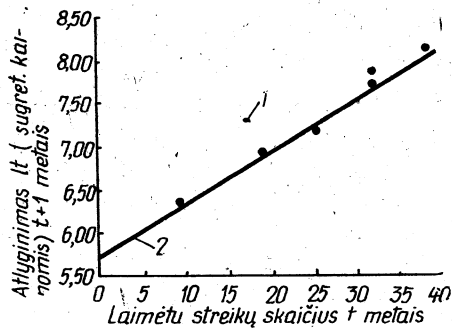

3. Vienais metais išleistų LKP atsišaukimų, šūkių, plakatų, atvirukų skaičiaus ir streikininkų kitais metais ryšys (1929—1939 m.):
 1 — faktiniai duomenys. 2 — tiesė $y_3 = 1,533 + 0,021Z_2(t-1)$.

61% streikininkų skaičiaus pakitimų. Tikimybė, jog toks ryšys gali būti atsitiktinis, ne didesnė kaip 0,005.

4. Darbininkų materialinės padėties rodikliai, 1929—1939 m. duomenimis, buvo glaudžiausiai susiję ne su streikininkų skaičiumi, ko galima buvo tikėtis, jei materialinės būklės pablogėjimas būtų buvusi pagrindinė tiesioginė streikų priežastis, o su laimėtų streikų skaičiumi. Be to, streikų judėjimo ir materialinės padėties rodiklių ryšys yra ne atvirkštinis, o tiesioginis (žr. 7 lent.). Tai verčia galvoti apie jų įtaką darbo užmokesčio ir socialinio draudimo rodiklių dinamikai.

a) Nustatyta, kad laimėtų streikų vienais metais padaugėjus 1%, nekvalifikuoto darbininko 8 val. darbo dienos užmokeskis sugretinamosiomis kainomis kitais metais vidutiniškai padidėdavo 0,2%, o ligonių kasų narių metinių mokesčių vidurkis — 0,24%. Kitaip pasakius, dėl vieno laimėto streiko kitų metų nekvalifikuoto darbininko 8 val. darbo dienos užmokeskis sugretinamosiomis kainomis padidėdavo vidutiniškai 6 centais (žr. 4 schemą), o ligonių kasų narių mokesčių vidurkis — 67 cen-

4. Vienais metais laimėtų streikų skaičiaus ir nekvalifikuoto darbininko 8 val. darbo dienos užmokesčio (sugretinamosiomis kainomis) kitais metais ryšys (1929—1939 m.):

1 — faktiniai dydžiai. 2 — tiesė $x_1 = 5,27 + 0,06 y_{2(t-1)}$

tais. Koreliacijos koeficientai (r) atitinkamai lygūs 0,69 ir 0,63. Vadinausi, laimėtų streikų skaičiaus dinamika galima aiškinti iki 41—48% darbo užmokesčio raidos. Tokia priklausomybė gali būti atsitiktinumą tik 3 atvejais iš šimto.

b) Laimėtų streikų skaičius 1929—1939 m. buvo glaudžiai, nors kiek silpniau negu anksčiau aptartas ryšys, susijęs ir su nekvalifikuotų darbininkų 8 val. darbo dienos užmokesčio rodikliais tais pačiais metais. Matyt, šitai aiškintina tuo, kad tiriant remtasi vasaros mėnesių (birželio ir liepos) darbo užmokesčio duomenimis, o jo lygiui tuo laiku jau turėjo įtakos įvykę streikai.

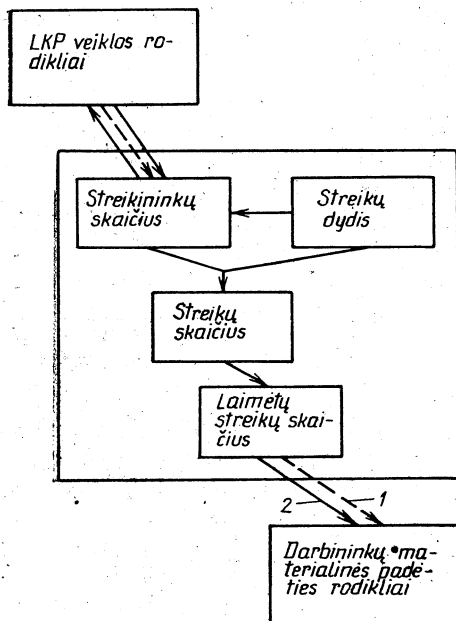
c) Su 1929—1939 m. streikais ligonių kasų išlaidos medicinos pagalbai ir vaistams, atrodo, nebuvo tiesiogiai susijusios.

d) Ligonių kasų suteiktų pašalpų vidutiniškai vienam nariui suma glaudžiai koreliuoja su tais pačiais metais laimėtų streikų skaičiumi ($r=0,78$). Jų padaugėjus 1%, pašalpų suma vidutiniškai padidėdavo 0,32%. Laimėtų streikų skaičiaus dinamika galima aiškinti iki 61% ligonių kasų suteiktų pašalpų sumos pakitimų. Toks glaudus ryšys atsitiktinai galėjo būti susiklostęs tik 3 atvejais iš tūkstančio. Galbūt, pagyvėjus streikų kovai, darbininkai ir jų šeimų nariai drąsiau ir atkakliau reikalavdavo pašalpų. Gal tuomet ligonių kasų vadovybė būdavo priversta mokėti daugiau pašalpų ir didesnes. Kad ir kaip būtų, toks ryšys nustatytas, nors pakankamai argumentuotai jo paaiškinti autorius šiame straipsnyje dar negali.

Išvados

1. Statistiniai duomenys rodo, kad streikai buvo labai veiksminga darbininkų klasinės kovos priemonė įvairioms ekonominėms ir socialinėms nuolaidoms iš buržuazijos išplėsti.

2. Streikų judėjimo, LKP veiklos ir darbininkų materialinės padėties rodiklių koreliacinės analizės rezultatai leidžia teigti, kad 1929—1939 m. nagrinėtų procesų ryšys buvo glaudus. LKP veikla skatino streikus, kurių dėka pagerėjo darbininkų materialinė padėtis, visų pirma pakilo realusis darbo užmokestis (žr. 5 schemą ¹⁵).

5. Streikų kovos ir darbininkų materialinės padėties bei LKP veiklos rodiklių ryšys (1929—1939 m.):
1 — veiksnys veikia po metų. 2 — veiksnys veikia tais pačiais metais

3. Koreliacinė analizė patvirtino istoriografijoje jau pareikštą nuomonę, kad Lietuvos Komunistų partija buržuazijos diktatūros laikotarpiu sugebėjo sėkmingai vadovauti darbininkų klasės kovai, kad streikų mastas ir sėkmė gerokai priklausė nuo Komunistų partijos aktyvumo, jos ideologinės ir organizacinės praktinės veiklos. Taigi statistinių duomenų analizės rezultatai yra papildomas argumentas, paneigiantis buržuazinės istoriografijos teiginį, esą Lietuvoje buvusi klasių taika ir Komunistų partija neturėjusi įtakos visuomenei.

4. Koreliacinės analizės rezultatai leidžia teigti, kad prie 1929—1939 m. streikų kovos priežasčių skirtinas ne tik darbininkų nepasitenkinimas blogėjančia ar jau pablogėjusia materialine padėtimi, bet taip pat ir jų pastangos gerinti materialinę padėtį net tada, kai ji nebūna pablogėjusi arba net laikinai pagerėjusi.

Kapitalistinės visuomenės sąlygomis patenkinti proletariato interesų neįmanoma. Nesitaikymas su savo politine, ekonomine ir socialine padėtimi buvo ir tebėra pagrindinė, pati bendriausia darbininkų klasės re-

¹⁵ Dėl vietos stokos streikų judėjimo rodiklių tarpusavio ryšių analizės rezultatai nepateikiami ir nekomentuojami, tenkinamasi vien schema.

voliucinės kovos buržuazinėje visuomenėje priežastis. Tai, be abejo, buvo pagrindinė ir Lietuvos darbininkų streikų judėjimo priežastis.

Tačiau darbininkai streikuoja tik todėl, kad blogėja jų materialinė padėtis, ir ne tik tada, kai ji blogėja. Nagrinėjamoju laikotarpiu Lietuvos darbininkų klasė, Komunistų partijos vadovaujama, išsikovojo tam tikrų nuolaidų ir darbo užmokesčio, ir socialinio draudimo bei aprūpinimo sferose. Pagrindinė priemonė įvairioms nuolaidoms iš buržuazijos išplėsti buvo streikai. Faktai rodo, jog ta priemonė veiksminga. Darbininkai 1929—1939 m. daugiausia streikavo todėl, kad norėjo dar labiau pagerinti materialinę padėtį, juto savo jėgą ir, kas svarbiausia, daug kur priverė buržuaziją nusileisti. Taigi siekimas toliau gerinti materialinę padėtį ir buvo tiesioginė Lietuvos darbininkų streikų kovos paskata.

5. Darbininkų streikų kovos istorija reikalinga tolesnių studijų, kurios leistų detaliau atskleisti kovos priežastis ir rezultatus. Dar nepakankamai nušviesta valdančiųjų sluoksnių politika darbininkų klasės atžvilgiu ir jos rezultatai. Tolesnių tyrimų laukia ir Lietuvos darbininkų streikų kova: nelabai tiksliai žinome, kokių kategorijų ir kurių ekonomikos šakų darbininkai daugiausia streikavo, kaip ilgai ir sėkmingai streikuota ir kt. Platesnei ir konkretesnei statistinei analizei taip pat dar trūksta duomenų apie darbo žmonių gamybos ir buities sąlygas buržuazijos valdomoje Lietuvoje (daugiau ištyrinėta pramonės darbininkų būklė).

Toliau taip pat nagrinėtina, kaip Komunistų partija organizavo darbininkų streikus ir jiems vadovavo. Reikia detaliau žinoti, kaip kito partijos įtaka ir jos pobūdis, kiek ir kokiems streikams vadovavo komunistai, kuo šių streikų organizavimas, trukmė, reikalavimai ir rezultatai skyrėsi nuo kitų. Specialesnei statistinei analizei labai praverstų tikslūs LKP spaudinių tiražo, jų platinimo intensyvumo ir kt. duomenys.

РАБОЧИЕ ЗАБАСТОВКИ В БУРЖУАЗНОЙ ЛИТВЕ В 1929—1939 гг., ИХ ПРИЧИНЫ И РЕЗУЛЬТАТЫ (на основе анализа статистических данных)

Г. ВАСКЕЛА

Резюме

На основании статистических данных автор статьи анализирует в тесной взаимосвязи забастовочное движение рабочих в буржуазной Литве 1929—1939 гг., их материальное положение, деятельность в этот период Компартии Литвы и делает следующие выводы: 1. Сравнение показателей забастовочного движения за 1920—1929 гг. с аналогичными показателями за 1930—1939 гг. указывает на рост численности и забастовок и забастовщиков. Кроме того, в 30-х гг. увеличилась доля полностью и частично выигранных забастовок, что свидетельствует о повышении результативности забастовочного движения. 2. На рост классового самосознания рабочих и, таким образом, на рост забастовочного движения огромное влияние оказывала деятельность Компартии Литвы. Об этом свидетельствует сравнение динамики численности участников забастовок с динамикой статистических показателей деятельности партии. 3. Причиной забастовочного движения явилось, по-видимому, не только стремление рабочего класса к улучшению своего материального положения, значительную роль сыграла и возросшая после определенных успехов в ходе классовой борьбы уверенность в своих силах и возможностях.